

Yrkesmässig hygienisk verksamhet

I Socialstyrelsens författningssamling (SOSFS) publiceras verkets föreskrifter och allmänna råd.

- Föreskrifter är bindande regler.
- Allmänna råd innehåller rekommendationer om hur en författning kan eller bör tillämpas och utesluter inte andra sätt att uppnå de mål som avses i författningen.

Socialstyrelsen ger årligen ut en förteckning över gällande föreskrifter och allmänna råd.

SOSFS kan beställas från Socialstyrelsens kundtjänst, 120 88 Stockholm, fax 08-779 96 67, e-post socialstyrelsen@strd.se

ISSN 0346-6000 Artikelnr 2006-10-4

Tryck: Grafikerna Livréna i Kungälv AB, Kungälv 2006

Socialstyrelsens allmänna råd om yrkesmässig hygienisk verksamhet;

SOSFS
2006:4 (M)

Utkom från trycket
den 1 februari 2006

beslutade den 17 januari 2006.

I dessa allmänna råd ges rekommendationer till stöd för tillämpningen av 9 kap. 3 § och 26 kap. 19 § miljöbalken samt 4–7 §§ förordningen (1998:901) om verksamhetsutövers egenkontroll.

Definition

Med *yrkesmässig hygienisk verksamhet* avses i dessa allmänna råd sådan hygienisk verksamhet som erbjuds allmänheten och som inte står under Socialstyrelsens tillsyn enligt 6 kap. lagen (1998:531) om yrkesverksamhet på hälso- och sjukvårdens område. Massage, hudvård, fotvård, hårvård, håltagning, piercing, tatuering och akupunktur är exempel på sådan verksamhet.

Rutiner vid ingrepp och behandling

Den som arbetar med yrkesmässig hygienisk verksamhet bör bl.a. beakta följande för att begränsa risken för spridning av smitta:

- En god handhygien bör tillämpas. Det innebär noggrann tvättning av händerna samt, vid behandling där det finns risk för blodsmitta eller vid annan behandling med hög smittorisk, desinfektion av händerna.
- Skyddshandskar av engångsmaterial bör användas vid behandling med risk för blodsmitta och i övrigt vid behov.
- Hud eller slemhinna som skall penetreras bör vara ren och fri från sår samt bör desinfekteras före behandlingen.
- Den som utför en behandling bör undvika att använda klockor eller smycken på händer och armar samt smycken i läppar och näsa.
- Speciella arbetskläder bör användas. Dessa bör förvaras på arbetsplatsen och åtskilda från privata kläder.
- Den som har sjukdom eller sår som skulle kunna innebära smittorisk för kunden i samband med en behandling bör inte utföra behandlingen.
- Den som utför en behandling bör vara uppmärksam på eventuella sjukdomar eller sår hos kunden och göra en bedömning av om speciella åtgärder behöver vidtas. Om en behandling skulle kunna innebära risk för blodsmitta, bör kunden inte behandlas.

Instrument och redskap m.m.

Instrument, redskap och produkter som används vid yrkesmässig hygienisk verksamhet bör vara av sådan beskaffenhet och skötas så att risken för spridning av smitta begränsas. Det innebär bl.a. följande:

- Instrument och redskap, som inte är av engångstyp, bör rengöras noggrant innan de återanvänds. Skalpell- och rakblad bör dock alltid vara av engångstyp.
- Instrument och redskap som kan komma i beröring med slemhinnor eller skadad hud, utan att dessa penetreras avsiktligt, bör vara desinfekterade.
- Instrument och redskap bör rengöras mekaniskt före desinfektion. De bör desinfekteras i en diskdesinfektor. Diskdesinfektorns funktion bör kontrolleras regelbundet. Instrument och redskap kan även desinfekteras genom att kokas 5 minuter under lock.
- Värmekänsliga instrument och redskap kan desinfekteras med kemiska medel enligt tillverkarens anvisningar.
- Vid penetrering av hud eller slemhinna bör sterila instrument användas. Instrumenten bör steriliseras i en godkänd autoklav som bör kontrolleras regelbundet.
- Smycken som används vid håltagning bör vara sterila.
- Sterila instrument, redskap och smycken bör förvaras i sterila förpackningar.
- Färg och spädningvätskor som används vid tatuering bör vara sterila. Beredningarna bör blandas i sterila koppar med hjälp av sterila instrument.
- Efter tatuering bör överbliven färglösning inte återanvändas.

Lokalens utformning

En lokal som används för yrkesmässig hygienisk verksamhet bör placeras, utformas och skötas så att risken för olägenheter för människors hälsa begränsas. Det innebär bl.a. att lokalen

- inte bör användas till annan verksamhet än sådan som den är avsedd för,
- bör vara väl avskild, om den ligger i anslutning till annan verksamhet eller bostad,
- bör vara utformad så att rengöring och desinfektion av såväl lokal som instrument underlättas,
- bör vara utformad så att behandlingar med risk för blodsmitta kan utföras avskilt från andra typer av behandlingar, och
- bör ha en god luftkvalitet.

I lokalen bör det finnas

- lämpligt placerade tvättställ för handtvätt som bör ha rinnande varmt och kallt vatten och vara utrustade med flytande tvål, engångshanddukar och desinfektionsmedel,
- särskilda utrymmen med arbetsbänkar, rinnande varmt och kallt vatten samt lämpliga anordningar för rengöring, desinfektion och sterilisering av instrument och redskap,
- en särskild plats för förvaring av desinfekterade respektive sterila instrument och redskap,
- ett ändamålsenligt städutrymme som är försett med utslagsvask och rinnande varmt och kallt vatten,
- ett särskilt utrymme för personalens ombyte och förvaring av kläder,
- ett tillräckligt antal toaletter som är försedda med tvättställ med rinnande varmt och kallt vatten, flytande tvål och engångshanddukar, och
- en utslagsvask för fotbadsvatten med möjlighet till upptappning av varmt och kallt vatten, om lokalen används för fotvård.

Egenkontroll

Verksamhetsutövaren skall enligt 26 kap. 19 § miljöbalken fortlöpande planera och kontrollera verksamheten för att motverka eller förebygga att olägenheter för människors hälsa uppstår. I förordningen om verksamhetsutövares egenkontroll preciseras delar av miljöbalkens krav på egenkontroll. Där finns också krav på dokumentation.

Egenkontrollen bör bl.a. inkludera rutiner

- för upprätthållande av god hygien i samband med behandlingar,
- vid misstanke om smitta eller annan olägenhet för människors hälsa,
- för fortlöpande underhåll av lokaler och inredning,
- för städning, rengöring och skötsel av lokaler och utrustning samt för kontroll av dessa åtgärder,
- för hantering och val av kemiska ämnen, och
- för kommunikation med kunderna.

Dokumentationen bör hållas tillgänglig för tillsynsmyndigheten.

Information

Information om eventuella hälsorisker i samband med den hygieniska behandlingen bör lämnas till kunden. I de fall speciell efterbehandling behövs bör kunden även få information om skötselrutiner. Informationen bör vara skriftlig.

Samtidigt beslutar Socialstyrelsen att Allmänna råd 1995:3 Yrkesmässig hygienisk behandling, utgivna i den särskilda skriftserien "Allmänna råd från Socialstyrelsen", skall upphöra att gälla.

Socialstyrelsen

KJELL ASPLUND

Iréne Andersson
(Enheten för hälsoskydd)

